

Литература

1. Бурлака В.Г. Экономика высоких технологий // Актуальні проблеми економіки / В.Г. Бурлака - 2008. - №1 (79). – С. 95-102.
2. Козик В. В. Міжнародні економічні відносини: Навч. Посіб. – 7-ме вид., стер. / В. В. Козик., Л. А. Панкова, Н. Б. Даниленко. - К.: Знання, 2008. – 406с.
3. Лазебник Л. Роль зовнішньої торгівлі для економічного розвитку країни в умовах глобалізації// Економічний часопис ХХІ / Л. Лазебник - 2009, №9. – с.8-10
4. Макогон Ю. В. Глобалізація і Україна в мировій економіці / Ю. В. Макогон., Т. В. Орехова– Донець: Альфа-прес, 2010. – 400 с.
5. Международная экономическая деятельность Украины / Под общей научной ред. Ю.В. Макогона. - Учебник. - Донець: ДонНУ, 2009.- 570с.
6. Мітін М. М. Особливості розвитку торгово-економічних відносин України з країнами СНД // Проблеми розвитку внешнеэкономических связей и привлечение иностранных инвестиций: Регион. Аспект / М. М. Мітін– Донець: ДонНУ. – 2008, Ч.1. – С.312-319.
7. Савенкова А. Анализ последствий вступления в ВТО для Украины // Вестник Донецкого университета, сер. В: экономика и право, вып. №1 / А. Савенкова. - 2008. – С.1271-1274
8. Сидорова А.В. Внешняя торговля Украины со странами Европейского Сообщества // Проблеми розвитку внешнеэкономических связей и привлечение иностранных инвестиций: Регион. Аспект / А.В. Сидорова– Донець: ДонНУ. – 2008, Ч.1. - С. 34-38.
9. UNCTAD. International trade: World Economic Situation and Prospects 2010. (Chapter 2) – С. 47-71.
10. Негель Л. С. Тенденції динаміки зовнішньої торгівлі України з країнами СНД України [електронний ресурс]. – Режим доступу: www.niisp.gov.ua
11. Офіційний сайт Держкомстату України [електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
12. Официальный сайт Всемирной Торговой Организации [электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.wto.org>

УДК 339.543.62

МИТНИЙ ВИБІР УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Куніцина Д.С., Музиченко Г.Г.

Резюме. У статті проаналізовано аспекти формування Україною інтеграційних об'єднань в галузі митної співпраці з країнами СНД та Європейським Союзом. Виділено недоліки та перспективи вступу України до ЗВТ з ЄС і ЗВТ/Митного союзу з країнами СНД, зроблено висновок про подальший напрямок інтеграції, що відповідає державній політиці України на короткострокову та довгострокову перспективу.

Ключові слова: зона вільної торгівлі, митний союз, інтеграція, Європейський Союз, СНД.

На сьогоднішній день надзвичайної *актуальності* набуває питання, вирішення якого здійснює безпосередній вплив на розвиток митної справи в Україні, а саме - вибір Україною подальшого напрямку в контексті міжнародного співробітництва у сфері митного регулювання. З одного боку, є можливість вступу України до Митного союзу, який існує на даний момент між Росією, Білоруссю і Казахстаном. З іншого боку, Україні пропонується утворення зони вільної торгівлі (ЗВТ) з ЄС.

Метою статті є аналіз та обґрунтування умов та наслідків вступу України до митного інтеграційного об'єднання з ЄС або з країнами СНД, тобто створення ЗСТ з ЄС або ЗСТ/Митного союзу з країнами СНД.

Питання інтеграції України до ЗСТ з ЄС і ЗСТ/Митного союзу з країнами СНД розглядалися в роботах таких вітчизняних і зарубіжних вчених, як Ю. Макогон, О. Вишняков, С. Глазьев, В. Чалий, В. Юрчишин, М. Пашков, Ю. Палагнюк, А. Гончарук, О. Усенко, В. Денисов, М. Гнатовський, В. Муравйов, Р. Петров та ін.

При розгляді вище зазначеної проблеми, треба зазначити, що російська сторона - як найбільш сильна країна Митного союзу - вважає результатом створення Україною ЗВТ з ЄС виникнення «кордону» з Росією. [2] Зокрема підкреслюється, що вступ до зони вільної торгівлі з ЄС на дискримінаційних для України умовах буде перешкоджати участі України в інтеграційних проектах на пострадянському просторі. [1] Перш за все, мова йде про європейські товари, які будуть безмитно ввозитися в Україну в необмеженій кількості. Подібна ситуація неминуче призведе до збільшення кількості цих товарів на ринках країн Митного союзу з огляду участі України в ЗВТ у рамках СНД. Отже, учасники Митного союзу прагнуть до максимального обмеження припливу європейських товарів з метою захисту національного товаровиробника. Тим не менш, в цілому з російського боку немає ніяких заперечень проти співпраці України з обома сторонами. Більш того, навіть припускається можливе спільне співробітництво України і Росії з ЄС для відстоювання своїх економічних інтересів за умови вступу України до Митного союзу.

Треба відзначити, що Договір про створення зони вільної торгівлі між країнами СНД був укладений ще в 1994 р., однак лише у жовтні 2011 р. під час зустрічі глав урядів СНД була підписана (в т.ч. і Україною) угода про зону вільної торгівлі в рамках СНД. Договір про ЗВТ повинен набрати чинності вже з 1 січня 2012 р. При цьому наголошується, що Україна не відмовляється від проєвропейського напрямку як такого, а обирає багатовекторний напрямок.

Щоб визначити подальший напрямок співробітництва України в митній сфері, необхідно визначити основні вигоди і втрати, які вона отримає при вступі в те чи інше інтеграційне об'єднання. Перш за все, варто відзначити великий ступінь взаємодії економік країн СНД і Україні (див. табл.1).

Таблиця 1.

Об'сяг взаємної торгівлі країн-учасниць СНД в 2010 р. [8]

Країни-учасниці СНД	Млн. дол.		У % до 2009 р.	
	Експорт	Імпорт	Експорт	Імпорт
Азербайджан	1 983,9	2 051	174	112
Арменія	199,2	1 142	144	110
Білорусь	13 499,3	20 510,2	145	113
Казахстан	7 941,1	13 622,2	117	113
Киргизстан	788,1	1 711,6	105	99,7
Молдова	624,2	1 256,9	127	110
Росія	59 657,4	31 597,5	128	145
Таджикистан	161,5	1 563,9	77	106
Україна	18 744,5	26 697,4	139	136

З даних наведених в табл. 1 видно, що в 2010 р. у порівнянні з 2009 р. обсяги взаємної торгівлі між країнами СНД не тільки не знизилися, але й збільшилися (виняток - Киргизстан). Крім того, у випадку, якщо Україна стане учасницею Митного союзу, темпи її економічного зростання збільшаться в два рази. Для Росії цей показник в результаті формування Єдиного економічного простору з Білоруссю, Казахстаном і Україною збільшиться, згідно з розрахунками, в півтора рази. [9] Таким чином, можна говорити про економічний ефект від участі України в СЕП для обох сторін.

Для того, щоб підтвердити економічний ефект від створеної ЗВТ в межах СНД та вступу України до Митного союзу, скористаємося математичною моделлю, вихідні дані якої вказані в табл. 2.

Таблиця 2.

Дані зовнішньоторговельного обороту (ЗТО) України з країнами СНД та ВВП України

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ЗТО, млрд. дол., x	46,087	61,663	70,428	83,407	109,914	152,537	85,139	112,170
ВВП, млрд. дол., y	50,1	64,9	86,2	107,8	142,7	180,0	117,2	50,1

Отже, припустимо, що зв'язок між ЗТО України з країнами СНД та ВВП України лінійний. Для підтвердження цього припущення побудуємо кореляційне поле (рис. 1). З графіку видно, що точки вишиковуються у певну пряму лінію, що свідчить про тісний кореляційний зв'язок.

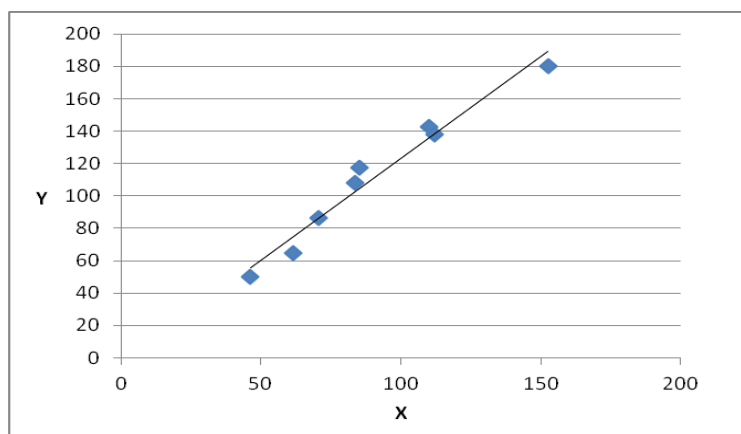

Рис. 1. Кореляційне поле для ЗТО України з країнами СНД та ВВП України. Для подальших розрахунків скористаємося даними табл. 3.

Розрахункова таблиця

№	x , ЗТО, млрд. дол.	y , ВВП, млрд. дол.	xy , проміж - ні роз - рахунки	x^2 , проміж - ні роз - рахунки	y^2 , проміжні роз - рахунки	ε_x , значен - ня ВВП з рів - няння регресії	$y - \varepsilon_x$, про - міжні роз - рахун - ки	$(y - \varepsilon_x)^2$, проміжні роз - рахунки	A_i ,%, коэф. апрокси - мації
1	46,087	50,10	2308,96	2124,01	2510,01	55,613	-5,512	30,391	11,00
2	61,663	64,90	4001,93	3802,33	4212,01	75,131	-10,230	104,669	15,76
3	70,428	86,20	6070,89	4960,10	7430,44	86,114	0,085	0,007	0,10
4	83,407	107,80	8991,23	6956,66	11620,84	102,377	5,422	29,406	5,03
5	109,914	142,70	15684,73	12081,09	20363,29	135,593	7,106	50,506	4,98
6	152,537	180,00	27456,66	23267,54	32400,00	189,003	-9,003	81,061	5,00
7	85,139	117,20	9978,29	7248,65	13735,84	104,548	12,651	160,069	10,80
8	112,170	137,90	15468,24	12582,11	19016,41	138,420	-0,520	0,271	0,38
Сума	721,345	886,80	89960,93	73022,48	111288,84	886,800	-	456,379	53,05
Сер. знач.	90,168	110,85	11245,12	9127,81	13911,11	110,850	-	57,047	6,63
σ^2 ,	997,53	1623,38	-	-	-	-	-	-	-

Лінійне рівняння, що відбиває взаємозв'язок між ЗТО України з країнами СНД та ВВП України, має вигляд $\varepsilon_x = a + bx$. Розрахуємо параметри цього рівняння:

$$b = \frac{\frac{1}{n} \cdot \sum xy - \varepsilon_{\text{серед}} x_{\text{серед}}}{\sigma_x^2} = (11245,12 - 90,168 \cdot 110,850) / 997,53 = 1,253,$$

де σ^2 - дисперсія результативної ознаки

$$a = \varepsilon_{\text{серед}} - bx_{\text{серед}} = 110,850 - 1,253 \cdot 90,168 = -2,138$$

Отже, отримали рівняння регресії вигляду $\varepsilon_x = -2,138 + 1,253x$. Параметр b відбиває середню зміну результату із зміною фактора на одну одиницю. Тобто якщо x зростає на одиницю, y зростає на 1,253. В цьому ж рівнянні a не може дорівнювати 0, а тому не несе ніякого економічного змісту, тобто не впливає на зміну результату y .

Розрахуємо лінійний коефіцієнт кореляції:

$$r_{xy} = b \cdot \frac{\sigma_x}{\sigma_y}$$

Близькість коефіцієнта кореляції до одиниці вказує на тісний лінійний зв'язок між ознаками, що роздивляються. Для підтвердження наявності тісного зв'язку розрахуємо також коефіцієнт детермінації $r_{xy}^2 = 0,965$. Він вказує на те, що рівняння регресії пояснює 96,5% дисперсії результативної ознаки, а на інші фактори припадає лише 3,5%.

Середня помилка апроксимації $A_i = 6,63\%$ не перевищує показника в 8-10%, що свідчить про те, що модель для вихідних даних є добре підбраною.

Крім того, використовуючи лінійну модель парної регресії, можна спрогнозувати значення результативної ознаки y_p за значення ознаки-фактора, яка складає, наприклад, 130% від середнього рівня, тобто $x_p = 1,3 \cdot 90,168 = 117,218$. Підставляючи це значення в рівняння парної регресії, отримаємо $y_p = 144,746$. Отже, якщо ЗТО України з країнами СНД складе 117,218 млрд. дол. США, то ВВП України становитиме 144,746 млрд.

дол. США. Однак точковий прогноз не може вважатися надійним, тому він доповнюється розрахунком стандартної помилки прогнозу. Для того, щоб вирахувати помилку прогнозу, необхідні наступні дані:

$$S_{ост}^2 = \sum(y - \hat{y})^2 / (n - 2) = 456,379 - (8 - 2) = 76,063$$

$$S_{ост} = 8,72$$

Тоді $m_x = 1,103$, а довірчий інтервал прогнозу: $143,643 < y_p < 145,849$.

Таким чином, виходячи з результатів кореляційно-регресійної моделі, можна зробити висновок про існування тісного зв'язку між ЗТО України з країнами СНД та ВВП України, причому цей зв'язок є прямим, оскільки прогнозні значення цих величин вказують на ріст українського ВВП з ростом ЗТО. Треба зазначити, що цей ріст є суттєвим - збільшення ЗТО на 130% призведе до збільшення ВВП на 131% ($144,746 / 110,850 = 1,31$) від середнього рівня. Отже, для України ефект від її зовнішньоекономічної інтеграції з країнами СНД, який призведе до відповідного збільшення зовнішньоторговельного обороту між цими країнами, є безперечним і проявиться у збільшенні українського ВВП.

Однак у приєднанні України до Митного союзу є і свої негативні сторони. Зокрема, єдиний митний тариф для Росії, Казахстану і Білорусії більш ніж у два рази вище, ніж митний тариф, який обумовила для себе Україна при вступі до СОТ (див. табл. 2). Сьогодні в Україні середній вхідний тариф становить 4,5%, а в країнах Митного союзу - 10,25%. З цього випливає, що при вступі до Митного союзу Україні доведеться збільшити 762 тарифні позиції за товарними групами. [9] При цьому Україна не може відмовитися від членства в СОТ, оскільки це також дає їй певні вигоди, тому їй доведеться вести відповідні переговори з усіма країнами-членами СОТ, домовляючись про зміну умов свого членства. Безумовно, ці країни піднімуть питання про компенсацію втрат, які вони понесуть, що спричинить за собою відповідні грошові втрати для України. За оцінками експертів, якщо взяти за основу економіку 2008 р., втрати для України становитимуть 1,9 млрд. дол. Тому обов'язковою умовою свого вступу до Митного союзу Україна ставить компенсацію своїх втрат шляхом зниження для неї ціни на газ, скасування експортного мита на нафту та зниження транспортних тарифів. Тим не менш, такі умови не вигідні для Росії, тому питання вступу України до Митного союзу залишається невирішеним.

Що ж до підписання Україною угоди про ЗВТ в рамках СНД, то не зважаючи на те, що офіційні джерела наголошують на вигідності створення ЗСТ між країнами СНД для України, більшість експертів сходять на протилежній думці. Зокрема деякі з них вважають таке рішення суто політичним, вказуючи на спрямованість подібної угоди здебільшого на демонстрацію української незалежності від ЄС, а тому угоду слід розглядати як інструмент переорієнтації України з євроінтеграційного на східноінтеграційний напрямок. Слід зазначити, що угода про ЗВТ в рамках СНД, яка створюється відразу з різними видами винятків, не має вирішального економічного значення. [10] Для України важливо мати відкритий торговельний режим і проводити відкриті інтеграційні процеси, але в дійсності це можливо у тому випадку, якщо сформується справді рівне та прозоре поле для всіх учасників ринку, що не представляється можливим за наявності домінуючої в межах створення інтеграції держави, якою є Росія. Отже, ефект для України спостерігатиметься лише у тому разі, якщо нинішня потенційна зона вільної торгівлі матиме принципові відмінності від ЗВТ 1994 р. Якщо ж це лише спроба відновити дію ЗСТ зразка 1994 р., яка не працювала 17 років, то вона є безперспективною, адже існуюча на сьогодні практика показує, що на території СНД жоден економічний союз з преференціями старого зразка (ГУАМ, ЄврАзЕС тощо) фактично не працював.

Якщо Україна, все ж таки прийме рішення долучитись до Митного союзу, це ускладнить формування зони вільної торгівлі з ЄС, оскільки формування Митного союзу означатиме, що Україна приєднається до спільних зовнішніх тарифів з трьома країнами, торгівля яких з ЄС мало лібералізована.

Основними спірними питаннями у підписанні угоди про асоціацію з ЄС є, зокрема, прохання України про надання перспективи членства в ЄС, запровадження безвізового режиму та гарантування територіальної цілісності. Причому ці питання є взаємопов'язаними і всі разом утворюють про європейський вектор української політики. Адже без існування ЗВТ з ЄС неможливе, наприклад, підписання «дорожньої карти», яка передбачатиме поступовий перехід України до безвізового режиму з ЄС. Отже, інтеграція України з ЄС може принести першій ефект у довгостроковій перспективі.

Однак, слід зазначити, що на даному етапі вступ в ЗВТ з ЄС для України є не зовсім вигідним і спричинить багато економічних проблем (див. табл. 4). Вже сьогодні до України надходить велика кількість товарів з Європи, а з приєднанням до ЗВТ негативне сальдо торгового балансу з ЄС тільки збільшиться. Безумовно, тільки з Європи Україна зможе отримати високотехнологічні промислові товари, і входження в ЗВТ усуне перешкоди для їх надходження на український ринок. У той же час, українські виробники малотехнологічних, продовольчих та інших товарів сьогодні є менш конкурентоспроможними у порівнянні з європейськими. Адже в країнах ЄС застосовуються високопродуктивні технології, які значно знижують собівартість продукції у порівнянні з

показниками українських підприємств, в результаті майбутня експансія європейських товарів призведе до того, що українські виробники будуть змушені йти з ринків. Крім того, не покращаться і умови роботи українських виробників не тільки в самій Україні, а й на ринках ЄС, адже проекти угод з ЄС не передбачають скасування квот на цілий ряд важливих для вітчизняних виробників товарів, що не вигідно Україні.

З точки зору споживача ситуація також має два діаметрально протилежні ефекти. З одного боку, для українських покупців стануть більш доступними якісні європейські товари. Однак, з іншого боку, на фоні занепаду місцевого неконкурентоспроможного бізнесу неминуче знизиться купівельна спроможність населення України, тому що більшість з них зіткнеться з втратою роботи чи зменшенням рівня доходів. Крім того, за умови створення ЗВТ з ЄС Україна у короткостроковій перспективі ризикує зіткнутися з проблемою переходу на європейський рівень цін, який призведе до різкого подорожчання товарів першої необхідності.

Слід також відзначити, що Україна не готова до нових стандартів економічних взаємин в рамках ЗВТ з ЄС, яка передбачає перехід на міжнародні стандарти звітності, управління, технологічного забезпечення та якості. У зв'язку з цим, державі доведеться нести великі витрати на перенавчання контролюючого апарату, а представникам бізнесу - витратити великі суми грошей на впровадження нових європейських стандартів. При цьому якщо великі виробники будуть в змозі здійснити витрати на подібну реорганізацію бізнес-процесів, то для малих і середніх підприємств це завдання може стати нездійсненним.

Ще одним наслідком створення ЗВТ з ЄС для України стане те, що для останньої це буде великий крок на шляху до її вступу до ЄС. Для України європейська інтеграція - це шлях модернізації економіки, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника, можливість виходу на єдиний внутрішній ринок ЄС. Водночас, у процесі зближення України з ЄС неминуче діятимуть і негативні фактори євроінтеграції. Серед них як ті, що перераховані вище, так і неспроможність нести фінансовий тягар внесків до ЄС.

Проте, не зважаючи на всі намагання України інтегруватися до ЄС, експерти відзначають, що угода про асоціацію між Україною та ЄС у найближчі роки не почне діяти. Подальший розвиток відносин України з ЄС буде залежати від багатьох факторів, зокрема великий вплив матимуть українські внутрішньополітичні рішення, а також внутрішні проблеми ЄС, пов'язані із ризиками банкрутства окремих країн-членів Союзу (Греція, Італія та ін.). Крім того, певні перепони створює і відсутність в Україні власної внутрішньої цілісної стратегії інтеграції до ЄС.

Отже, підсумовуючи викладене вище, можна виділити позитивні та негативні наслідки вступу інтеграції України з країнами СНД та країнами ЄС (табл. 4).

Таблиця 4.

Порівняльний аналіз наслідків інтеграції України із країнами СНД та країнами ЄС.

Україна та ЗСТ/Митний союз з СНД: переваги	Україна та ЗСТ з ЄС: переваги
<ol style="list-style-type: none"> 1. Швидкий ріст взаємного товарообігу внаслідок ліквідації існуючих тарифних і нетарифних бар'єрів: збільшення українського ВВП та надходжень в бюджет. 2. Розширення ринків збуту української продукції на пострадянському просторі. 3. Підвищення значення України на міжнародній арені за умови її входження до Митного союзу, оскільки розглядатиметься не Україна як окрема країна, а саме інтеграційне об'єднання. 4. можливість здійснення розрахунків в національній валюті, що дозволить знизити залежність від долару та зменшити ціни на енергоресурси. 5. Матиме місце зниження цін на товари масового споживання. 6. За умов входження України до ЗСТ з країнами СНД модернізація українських підприємств можлива, в той час як ЗСТ з ЄС призведе до їх повного банкрутства. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Збанкрутують неконкурентоспроможні підприємства й залишиться лише їх невелика кількість, проте вони будуть перспективними та конкурентоздатними. 2. Відбудеться приплив на українські ринки високотехнологічних промислових товарів, які Україна може отримати тільки з Європи. 3. Якісні європейські товари стануть більш доступними для українців.

Україна та ЗСТ/Митний союз з СНД: недоліки	Україна та ЗСТ з ЄС: недоліки
<ol style="list-style-type: none"> 1. Українські та російські товари є схожими за якістю, отже підвищення імпорту російської продукції неминуче призведе до посилення конкуренції на внутрішньому українському ринку. 2. В договорі про ЗСТ існують виключення по ряду важливих для України товарних позицій, зокрема, в Росії зберігається експортне мито на нафту. 3. Якщо замість розрахунків в національній валюті на заміну доларовим придуть розрахунки в російських рублях (як валюті найбільш сильного учасника ЗСТ), заборгованість України перед Росією може призвести до її зовнішньоекономічної залежності від останньої. 4. Перспективи створення Україною ЗСТ з ЄС стають ще більш віддаленими. 5. При вступі до Митного союзу Україні жоведеться підвищити свої митні тарифи, що вступає всупереч з правилами СОТ. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Приплив на українські ринки європейських товарів, які є більш конкурентоспроможними, ніж українські. 2. Погіршення умов економічної співпраці з країнами СНД, особливо з Росією. 3. Підвищення торговельних бар'єрів для України з боку країн СНД. 4. Угода з ЄС не передбачає скасування квот на ряд важливих для України товарів. 5. Через банкрутства підприємств знизиться купівельна спроможність населення. 6. Перехід на європейський рівень цін спричинить подорожчання товарів першої необхідності. 7. Перехід на європейські стандарти якості продукції потребуватиме витрати значних коштів, які здатна буде заплатити лише незначна кількість великих підприємств.

Таким чином, за кількістю позитивних наслідків переважає ЗСТ/Митний союз України з країнами СНД, в той час як за кількістю негативних - ЗСТ з ЄС. Треба відмітити, що в сучасних умовах формування Україною економічної інтеграції з країнами СНД є більш доцільною та в більшій мірі відповідає її нагальним поребам. Проте вектор інтеграції України не повинен бути односпрямованим, він повинен враховувати усі можливі варіанти. Тому протиставлення ЗСТ/Митного союзу з країнами СНД і ЗСТ з ЄС є невирним і продиктовано більше політичними мотивами, ніж економічними. За умови грамотного поєднання країна може входити одночасно до обох інтеграційних утворень, однак на сьогоднішній день це поки що не представляється можливим. Адже сьогодні ЗСТ/Митний союз з країнами СНД пропонує Україні більше перспектив, скористаєшся якими, Україна здатна бути піднятися на рівень, необхідний для створення ЗСТ з ЄС.

Література

1. Высоцкий С., Денисенко В. Союз разрушимый: почему Виктор Янукович не поддержал идею интеграционного проекта Владимира Путина / С. Высоцкий, В. Денисенко // Фокус. - К.: Видавництво Фокус. - 2011. - № 16 (229). - С.14.
2. Седова Я., Высоцкий С. Приглашающая сторона: глава Еврокомиссии Жозе Мануэль Баррозу рассказал о подводных камнях Таможенного союза и о том, зачем Европе Украина / Я. Седова, С. Высоцкий // Фокус. - К.: Видавництво Фокус. - 2011. - № 16 (229). - С. 10
3. Вишняков О.К. Створення зони вільної торгівлі з ЄС: питання правового забезпечення / О.К. Вишняков // Митна справа. - Львів, 2011. - Вип. 1 (73). С. 17-23.
4. Владимир Корнилов: ЗСТ с Евросоюзом для Украины - это «улица с односторонним движением» - <http://rusukrforum.com/the-news/168-vladimir-kornilov-with-the-eu-for-ukraine.html> - Назва з екрана.
5. Зона свободной торговли стран Содружества: основные этапы формирования - <http://cis.minsk.by/page.php?id=670> - Назва з екрана.
6. ЗСТ Евросоюза vs. Таможенный союз России. Украина рассудит - <http://www.from-ua.com/eco/b66e4742e7d8e.html> - Назва з екрана.
7. Ю. Макогон: «Таможенный союз – это стратегический вопрос о том, где мы будем – в СНГ или в Европе» - <http://www.from-ua.com/eco/758bd4e190008.html> - Назва з екрана.
8. Виконавчий комітет СНД: <http://cis.minsk.by/> - Назва з екрана.
9. Институт народногосподарського прогнозування РАН: <http://www.ecfor.ru/> - Назва з екрана.
10. Центр Разумкова: <http://razumkov.org.ua/ukr/index.php> - Назва з екрана.

УДК 331.215.53

ОСОБЕННОСТИ ОПЛАТЫ ТРУДА КАК ФАКТОРА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ

Лавренко В.Д. Марценюк О.В.

Резюме. В работе рассматривается система оплаты труда, ее современное состояние и соответствие мировым требованиям достойной оплаты труда. Заработная плата выступает показателем и фактором конкурентоспособности национального рынка труда и, как следствие, всей экономики. Исследуются проблемы регулирования ее с целью повышения макроконкурентоспособности.

Ключевые слова: оплата труда, конкурентоспособность.